

Sygn. akt II C 396/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział II Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Gawlik

Ławnicy:	/
-----------------	---

Protokolant: Hanna Świątek

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2014 roku w Rybniku

sprawy z powództwa J. C., A. C.

przeciwko Z. K. (1)

o zobowiązanie złożenia oświadczenia woli

- 1) oddała powództwo;
- 2) zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 3617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego.

akt II C 396/13

UZASADNIENIE

Powodowie A. C. i J. C. wnieśli pozew o nakazanie pozwanemu Z. K. (1) złożenia oświadczenia woli żądając:

1) nakazania pozwanemu złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego, którego treścią jest zwrotne nieodpłatne przeniesienie na rzecz powódki A. C., córki H. i T. oraz powoda J. C., syna (...), udziału wynoszącego 1/2 w prawie własności nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym o numerach działek (...) o łącznej powierzchni 0.38.48 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...) oraz udziału wynoszącego 1/2 w prawie własności nieruchomości o numerze działki (...) o powierzchni 0.30.51 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...);

2) zasądzenia od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych oraz opłat skarbowych od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwu podnieśli, że pozwany nie przejawiał zainteresowania i inicjatywy w utrzymaniu darowanych nieruchomości, w tym przede wszystkim nie zapewniał powodom bezpłatnej służebności mieszkania, a jednak w podziale majątku wspólnego zgłosił przeciwko córce powodów żądanie zapłaty kwoty 240.000 zł tytułem spłaty udziału w prawie własności darowanych nieruchomości. Zachowanie pozwanego wzbudza u powodów uzasadnioną obawę, że darowane nieruchomości staną się po prawomocnym zakończeniu podziału majątku wspólnego własnością

obcych ludzi. Pozwany doskonale zdaje sobie sprawę z tego, że córka powodów wskutek niewłaściwego zachowania pozwanego, znalazła się w trudnej sytuacji życiowej i w związku z tym nie jest w stanie wywiązać ze spłaty. Nieoczekiwane zerwanie przez pozwanego pożycia małżeńskiego z córką powodów, spowodowało, że drastycznie zmieniła się nie tylko jej sytuacja osobista, ale przede wszystkim jej sytuacja materialna. Córka powodów przez cały czas małżeństwa z pozwanym nie pracowała zawodowo, bowiem w uzgodnieniu z pozwanym, zajmowała się wychowaniem dzieci oraz prowadzeniem i utrzymaniem wspólnego gospodarstwa domowego. Pozwany z kolei poświęcał się pracy zawodowej, dzięki czemu w chwili obecnej otrzymuje wysoką emeryturę górniczą. Córka powodów H. K. w wyniku rozwodu utrzymuje się aktualnie wyłącznie z alimentów w wysokości 1.000 zł miesięcznie. Powyższe okoliczności jednoznacznie potwierdzają, że czynności pozwanego, choć formalnie zostały skierowane przeciwko córce powodów – H. K., w rzeczywistości dotyczą sytuacji powodów. Pozwany poprzez skierowanie roszczenia przeciwko córce powodów o podział majątku, w istocie podejmuje w ten sposób próbę przymuszenia powodów do spłaty darowanego pozwanemu niegdyś udziału w ich majątku. Powodowie z oczywistych względów nie akceptują takiego rażąco niewdzięcznego zachowania pozwanego. Według powodów istnieje realne zagrożenie wejścia w posiadanie darowanych nieruchomości przez osoby obce. Zachowanie pozwanego zamierza zatem do wyrządzenia powodom oraz osobie im bliskiej niepowetowanej szkody. Niewłaściwe zachowanie pozwanego nie tylko zagraża dalszej egzystencji powodów oraz ich córki, ale prowadzi do zaprzepaszczenia całego życiowego dorobku powodów, powstałego uczciwą pracą. Skoro pozwany w nieuczciwy sposób osiąga dla siebie korzyść majątkową kosztem powodów, to zachowanie pozwanego należy uznać za rażąco niewdzięczne. Szkada majątkowa stanowi równowartość co najmniej kwoty 260.000 zł, na którą składa się kwota 240.000 zł, jako żądanie pozwanego zgłoszone tytułem spłaty udziału w darowanych nieruchomościach oraz kwota 20.000 zł tytułem koniecznych remontów, jakie powodowie muszą przeprowadzić w części budynku objętej służebnością mieszkania.

Pozwany Z. K. (1) wniósł o **oddalenia powództwa w całości** oraz zasądzenia od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Kategorycznie zaprzeczył, jakoby okazywał rażąco niewdzięczność wobec swoich darczyńców, stwierdził, że jako jedyny dbał o utrzymanie nieruchomości, równocześnie z samodzielnym utrzymywaniem całej rodziny zamieszkującej w rzeczonym budynku. Zaprzeczył, że powodowie sygnalizowali mu potrzebę dokonania remontów, szczególnie że wszystkie remonty były dokonywane przez niego na miarę możliwości na bieżąco. To on ponosił koszty wszelkich nakładów na nieruchomości, wyceniając ich wartość na 100.000 zł, nie licząc własnej pracy. Na nieruchomości zostały dokonane następujące prace: wymiana pokrycia dachu budynku mieszkalnego i gospodarczego, wymiana okien i drzwi, wykonanie boazerii, wymiana instalacji, remont łazienek, adaptacja pomieszczeń gospodarczych, wykonanie schodów wejściowych, wykonanie rynien, ocieplenie strychu budynku mieszkalnego i gospodarczego. Oprócz nakładów koniecznych, zapewniających dobry stan techniczny budynku, umożliwiając zamieszkiwanie w nim całej rodziny, zostały dokonane również nakłady użyteczne znacznie polepszające stan nieruchomości i podwyższające jej wartość. W celu dokonania wyżej wymienionych remontów i ulepszeń, pozwany zaciągał kredyty i pożyczki. Pozwany podniósł także, iż mimo, że ponosił wszelkie koszty związane z dokonywanymi remontami i ulepszeniami, nie brał udziału w podejmowaniu decyzji na ten temat. Szantażem był zmuszany do zgadzania się na opcje wybrane przez teściów, co często skutkowało dla niego stratami finansowymi w wyniku źle podjętej decyzji. Zarzucił, że powodowie nie poczuli się w żaden sposób do winy za ten stan, ani nie wywiązywali się ze składanych obietnic finansowych, gwarantujących pozwanemu partycypowanie w kosztach napraw, pomimo iż ich dochód, wynoszący powyżej 4.000 zł miesięcznie, pozwalał im na to. Pozwany podniósł, że bez jego pracy i wkładu nieruchomość będąca przedmiotem sporu nie miałaby dzisiaj takiej wartości, jaką obecnie ma.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Bezspornym jest, że córka powodów H. C. 22 czerwca 1985 r. zawarła związek małżeński z Z. K. (1). Z małżeństwa tego pochodzi dwoje pełnoletnich dzieci :Ł. K. oraz R. K..

W niespełna 11 lat później, powodowie aktem notarialnym z dnia 15 stycznia 1996 r., rep. A numer 204/96, sporządzonym przed notariuszem mgr T. M. darowali swojej córce H. K. oraz zięciowi – pozwanemu Z. K. (1)

do ich majątku objętego ustawową wspólnością małżeńską, nieruchomości zabudowaną budynkiem mieszkalnym o numerach działek (...) o łącznej powierzchni 0.38.48 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...) oraz nieruchomości o numerze działki (...) o powierzchni 0.30.51 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...). W § 5 niniejszego aktu notarialnego w zamian za darowiznę została ustanowiona na rzecz powodów bezpłatna dożywotnia służebność mieszkania w całej parterowej części budynku mieszkalnego położonego na działce o numerze (...) z prawem korzystania z pomieszczeń i urządzeń służących do wspólnego użytku mieszkańców tegoż budynku, z prawem korzystania przez nich dla własnych potrzeb ze stodoły, położonej na tej działce, z prawem swobodnego poruszania się po całej działce.

dowód: akt notarialny z 15 stycznia 1996 r. k. 9 – 12, odpis z księgi wieczystej (...) k. 13 – 15 , odpis z księgi wieczystej (...) k. 16 – 17.

Bezpłatna służebność mieszkania była zarzewiem wielokrotnych konfliktów pomiędzy stronami, jak również pomiędzy pozwanym a córką powodów H. K.. Relacje pomiędzy Z. K. (1) a jego teściami A. i J. C. nie układały się dobrze od samego początku, zatem od okresu znacząco wcześniejszego, niż data zawartej umowy darowizny (m.in. zeznania powódki k. 141 v.). Powodowie oczekiwali, że pozwany będzie dokonywał remontów darowanej nieruchomości, o co były awantury. Mieli przy tym duże oczekiwania wobec pozwanego, bowiem pracował on zarobkowo, a córka stron nie pracowała. Pozwany skarżył się na powodów, a powodowie na pozwanego.

Bezspornym też jest, że pozwany był jedynym żywicielem rodziny, jaką założył. Pracował na kopalni, ze swojej pensji utrzymywał żonę i dwóch synów.

W czasie zamieszkiwania pozwanego na spornej nieruchomości dokonanych zostało szereg prac remontowych: wymiana pokrycia dachu budynku mieszkalnego i gospodarczego, wymiana okien i drzwi, wykonanie boazerii, wymian instalacji, remont łazienek, adaptacja pomieszczeń gospodarczych, wykonanie schodów wejściowych, wykonanie rynien, ocieplenie strychu budynku mieszkalnego i gospodarczego. Na ten cel pozwany zaciągał kredyty i pożyczki. Z. i H. K. ponieśli następujące wydatki na remont budynku mieszkalnego: w 1998 r. w wysokości 5.704,21 zł, w 2000 r. w wysokości 2.314 zł, w 2001 r. w wysokości 7.815,48 zł, w 2003 r. w wysokości 7.632,51 zł, w 2004 r. w wysokości 909,85 zł, w 2005 r. w wysokości 2.432 zł. Oprócz nakładów koniecznych, zapewniających dobry stan techniczny budynku, umożliwiające zamieszkiwanie w nim całej rodziny, zostały dokonane również nakłady użyteczne znacznie polepszające stan nieruchomości i podwyższające jej wartość. Sąd stwierdza, wobec przytoczonych okoliczności, że bez pracy pozwanego i jego wkładu, nieruchomość będąca przedmiotem sporu nie miałaby takiej wartości, jaką ma obecnie. Sytuacja finansowa stron nie była zła, podobnie jak stosunek pozwanego do rodziny, skoro sfinansował on kupno działki budowlanej dla syna, kupił synom samochody, starszemu synowi pomagał w pracach przy budowie domu. Faktem jest, że pozwany aktualnie jest skonfliktowany z dziećmi, które zarzucają mu, iż porzucił rodzinę, jest agresywny i nadużywa alkoholu. Źródłem takich jego zachowań są jednakże również sami powodowie, którzy mimo darowania zięciowi nieruchomości dominowali nad całą rodziną, skutkiem czego pozwany nie mógł swobodnie zarządzać nieruchomością, tak jak winien i może czynić to jej gospodarz. Córka powodów wszelkie istotne dla swej rodziny działania konsultowała przede wszystkim ze swymi rodzicami, deprecjonowała rolę męża w rodzinie, a gdy dochodziło między małżonkami do kłótni, czy nagannych zachowań pozwanego, synowie utożsamiali się z krzywdą matki, skutkiem czego lekceważyli nie tylko jego samego, ale również udzielaną im przez niego wymierną pomoc materialną. Teściowie pozwanego do wszystkiego się wtrącali, o czym świadczy m.in. fakt, iż pierwotnie wymieniono w domu okna na drewniane, a nie na plastikowe, jak chciał pozwany, gdyż powodowie uparli się, by wymienić okna na drewniane, co później okazało się błędna decyzją. Prawdą jest, że pozwany oczekiwał, iż powodowie będą partycypowali w kosztach remontów domu. Powodowie, zgodnie z przysługującą im służebnością nie płacili za mieszkanie. Mieszkali w domu nieodpłatnie, mogli swobodnie poruszać się po całym terenie, korzystać z wszystkich pomieszczeń. Ostatecznie służebność stała się jedną z przyczyn rozpadu małżeństwa córki powodów i pozwanego. Pozwany, po tym, jak odmówił sfinansowania wymiany stolarki okiennej w części budynku zajętej przez powodów, opuścił żonę H. K. i wyprowadził się ze wspólnego domu, poczym wniósł o rozwiązanie małżeństwa z jej winy. Wyrokiem z dnia 20 września 2012 r. w sprawie sygnatura akt II RC 1858/11 tutejszy Sąd rozwiązał małżeństwo H. K. i Z. K. (1) przez rozwód z winy powoda i zasądził od niego na rzecz żony alimenty kwocie po 1.000 zł miesięcznie. Sąd

Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 19 kwietnia 2013 r. oddalił apelację Z. K.. 19 czerwca 2013 r. Z. K. (1) złożył do Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim wniosek o podział majątku dorobkowego. Sprawa toczy się pod sygnaturą akt I Ns 860/13.

Od czasu opuszczenia domu przez pozwanego zaprzestano remontów, a do wymiany okien nie doszło. Pozwany nie ma dostępu do domu. W domu zamieszkują obecnie powodowie, ich córka H. K. wraz z dziećmi stron, a wnukami powodów: R. K. oraz Ł. K., jego żoną i małoletnim synem. Koszty utrzymania domu ponoszą powodowie i częściowo ich córka, której dochód stanowią alimenty od byłego męża (pозwanego) w wysokości 1.000 zł. Wnuki powodów, za pełną ich i ich córki akceptacją, nie partycypują w kosztach utrzymania nieruchomości, mimo, iż obaj pracują i osiągają dochody. Przekazują matce jedynie kartki żywnościowe pobierane w zakładach pracy, które przeznaczone są na zakupy produktów spożywczych do wspólnego gospodarstwa domowego mieszkańców, bowiem sporządzane są wspólne posiłki dla wszystkich domowników.

dowód: zeznania świadków, o ile pokrywają się z ustaleniami jak wyżej; świadka L. C. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka I. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka J. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka M. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka Ł. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka A. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka R. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., zeznania świadka H. K. na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., częściowo zeznania powoda J. C. na rozprawie w dniu 24 czerwca 2014 r., zeznania pozwanego na rozprawie w dniu 24 czerwca 2014 r., zeznania powódki A. C. w miejscu zamieszkania w dniu 8 lipca 2014r., zaświadczenia z Banku Spółdzielczego w G. z 15 lutego 2012 r. k. 44, zaświadczenie Pracowniczej Kasy Zapomogowo – Pożyczkowej w (...) S.A. KWK (...) z 15 lutego 2012 r. k. 45, pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w W. z 8 maja 2014 r. k. 115, wyrok Sądu Okręgowego z 20 września 2012 r. wraz z uzasadnieniem k. 49 – 53, wyrok Sądu Apelacyjnego z 19 kwietnia 2013 r. wraz z uzasadnieniem k. 54 – 64, wniosek o podział majątku dorobkowego k. 65 – 67, zawiadomienie o posiedzeniu w sprawie o sygn. akt I Ns 860/13 k. 68.

Powodowie, po uzyskaniu od córki informacji, iż pozwany złożył do Sądu wniosek o podział majątku dorobkowego i zapoznaniu się z jego treścią oświadczeniem z dnia 30 sierpnia 2013 r. poczuli się zagrożeni i odwołali darowiznę uczynioną na rzecz pozwanego oraz wezwali go do zawarcia umowy zwrotnego przeniesienia udziału wynoszącego 1/2 w prawie własności darowanych nieruchomości. Pozwany nie odpowiedział na doręczone mu 2 października 2014 r. oświadczenie oraz wezwanie zawarcia umowy.

dowód: odwołanie darowizny z 30 sierpnia 2013 r. k. 18, dowód doręczenia odwołania darowizny Z. K. (1) k. 20.

Powód J. C. jest emerytem górniczym i z tego tytułu otrzymuje świadczenie emerytalne w wysokości około 3.200 zł miesięcznie. Nie posiada żadnego majątku, jest osobą schorowaną, oczekuje na operację, w związku z podejrzeniem nowotworu.

dowód: zeznania powoda J. C. na rozprawie w dniu 24 czerwca 2014 r.,

Powódka A. C. otrzymuje miesięcznie około 600 zł tytułem renty rolniczej. Nie posiada żadnego majątku. Jest osobą schorowaną, cierpi na przewlekłą niewydolność nerek, trzy razy w tygodniu poddawana jest hemodializie, na zabiegi przewożona jest transportem sanitarnym.

dowód: zaświadczenie o stanie zdrowia A. C. z 14 maja 2014 r. k. 124, zeznania powódki A. C. w miejscu zamieszkania w dniu 8 lipca 2014r.,

Pozwany Z. K. (1) jest emerytem. Przed przejściem na emeryturę pracował jako górnik w Kopalni (...) – J. ” i z tego tytułu w 1999 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 21.662, 75 zł. netto (miesięcznie średnio 1.805 zł), w 2000 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 30.392,37 zł netto (miesięcznie średnio 2.532 zł), w 2001 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 32.736,43 zł netto (miesięcznie średnio 2.728 zł), w 2002 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 37.276,39 zł netto (miesięcznie średnio 3.106 zł), w 2003 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 38.366,37

zł netto (miesięcznie średnio 3.197 zł), w 2004 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 46.031,36 zł netto (miesięcznie średnio 3.835 zł), w 2005 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 47.332,08 zł netto (miesięcznie średnio 3.944 zł), w 2006 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 52.507,47 zł netto (miesięcznie średnio 4.375 zł), w 2007 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 62.646,57 zł netto (miesięcznie średnio 5.220 zł), w 2008 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 72.391,54 zł netto (miesięcznie średnio 6.032 zł), w 2009 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 69.174,86 zł netto (miesięcznie średnio 5.764 zł), w 2010 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 47.402,98 zł netto (miesięcznie średnio 3.950 zł), w 2011 r. uzyskał wynagrodzenie w wysokości 4.271,90 zł netto. Powyższe zestawienie jest istotne w sprawie dla wykazania, że z jego zarobków czteroosobowa rodzina mogła żyć na dobrej stopie życiowej, natomiast przeprowadzanie remontu całego domu wyłącznie z jego zarobków było trudne ,odbyłoby się bowiem kosztem znacznego obniżenia stopy życiowej rodziny. Ze swego wynagrodzenia pozwany spłacał też raty pożyczek zaciągniętych w zakładzie pracy m.in. właśnie na remonty domu. Pozwany po rozwodzie zamieszkał u swojego ojca w J.. Obecnie otrzymuje świadczenie emerytalne w wysokości 3.600 zł miesięcznie, z którego potrącane są alimenty na rzecz byłej żony (1.000 zł).

dowód: zeznania pozwanego na rozprawie w dniu 24 czerwca 2014 r., zaświadczenie z 30 kwietnia 2014 r. o zarobkach powoda w latach 1999 – 2011 k. 112-113.

Przy ocenie materiałów sprawy Sąd kierował się zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd oparł się na zeznaniach stron i świadków: L. C., I. K., J. K., M. K., Ł. K., A. K., R. K. i H. K., którzy zeznawali w sposób logiczny i zasadniczo zgodny. Nieścisłościom , czy odmiennościom w zeznaniach nie należy przydawać decydującego znaczenia, gdyż są one wynikiem nie tyle odmiennej relacji co do faktów, a odmiennej, subiektywnej oceny moralnej i emocjonalnej poszczególnych zachowań stron, ale też lekceważenia roli pozwanego w życiu rodziny, a już z pewnością zlekceważenia faktu ponoszenia wyłącznie przez niego kosztów utrzymania rodziny. Te same wydarzenia zostały odmiennie zapamiętane i zinterpretowane również przez strony, a to z uwagi na ładunek emocjonalny związany z zaistniałymi zdarzeniami, w szczególności, każda ze stron czuje się pokrzywdzona przez drugą. Sąd oparł się również na dowodach z dokumentów przedstawionych przez strony, gdyż nie budziły one wątpliwości, a ich prawdziwość i autentyczność nie była kwestionowana . Zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów był sporządzony zgodnie z wymogami prawa, przez kompetentne osoby i organy, w sposób rzetelny, nie budzący zastrzeżeń uczestników postępowania, dlatego też Sąd uznał ich pełną moc dowodową.

Sąd oddalił dalej idące wnioski dowodowe albowiem nie mają one znaczenia dla meritum sprawy. Opinia biegłego sądowego psychologa, z której przeprowadzenie dowodu wnioskowali powodowie, czy ocena zdolności kredytowej H. K. nie będącej stroną postępowania nie mają znaczenia dla ustaleń i rozstrzygnięcia w sprawie, podobnie jak opinia biegłego sądowego na okoliczność ustalenia stanu technicznego części budynku objętego służebnością mieszkania., w tym ewentualne wyliczenie nakładów powodów na tę część budynku. Dopuszczenie tych dowodów nie tylko naraziłoby strony postępowania na nieuzasadnione koszty ale też bezzasadnie wydłużyłoby czas postępowania w sprawie.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 888 § 1 k.c. przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku.

Darczyńca w oparciu o art. 898 k.c. może odwołać darowiznę już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Uprawnienie do odwołania darowizny jest zatem uzależnione od dopuszczenia się rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy.

Darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego (art. 899 § 3 k.c.). Zdaniem Sądu w przedmiotowej sprawie powyższy termin został zachowany. Powodowie odwołali darowiznę uczynioną na rzecz pozwanego pismem z dnia 30 sierpnia 2013 r. Wiąza oni niewdzięczność pozwanego nie z nagannym jego zachowaniem wobec nich, nie z nagannym zachowaniem wobec

żony, nie z faktem rozwiązania małżeństwa pozwanego z ich córką, ale ze złożeniem przez niego do Sądu wniosku o podział majątku dorobkowego, co spowodowało u nich podważenie poczucia stabilizacji życiowej, niepewność co do swoich dalszych losów.

Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie (art. 900 k.c.). Powodowie złożyli oświadczenie w formie pisemnej w dniu 30 sierpnia 2013 r., w którym odwołali darowiznę uczynioną na rzecz Z. K. (1), zatem dochowali warunków formalnych odwołania darowizny. Oczekiwali od pozwanego przeniesienia prawa własności w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego z powrotem na nich. Wobec odmowy przez pozwanego dokonania żądanej czynności, prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające taki obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie (art. 64 k.c.).

W niniejszej sprawie bezspornym było, iż A. i J. C. darowali nieruchomość zabudowaną budynkiem mieszkalnym o numerach działek (...) o łącznej powierzchni 0.38.48 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...) oraz nieruchomość o numerze działki (...) o powierzchni 0.30.51 ha, dla której Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim prowadzi księgę wieczystą (...), H. i Z. K. (1) do ich majątku wspólnego. Okolicznością sporną w niniejszej sprawie była ocena zachowania się pozwanego względem A. i J. C. i ustalenie, czy nosiło ono znamiona rażącej niewdzięczności.

Umowa darowizny wytwarza stosunek etyczny między darczyńcą a obdarowanym i rodzi po stronie tego ostatniego moralny obowiązek wdzięczności. Pogwałcenie tego obowiązku przez dopuszczenie się ciężkich uchybień opatrzone jest przewidzianą w art. 898 § 1 k.c. sankcją prawną w postaci prawa odwołania darowizny, które jako wyjątek od zasady trwałości umów, jest obwarowane spełnieniem kwalifikowanej przesłanki w postaci rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy.

Pojęcie rażącej niewdzięczności odnosi się do takiego zachowania obdarowanego, które polega na działaniu lub zaniechaniu, skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy i nacechowane jest złą wolą obdarowanego. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne niewykraczające poza zwykłe konflikty życiowe, rodzinne. Noszą je natomiast zachowania, które - oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego - muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Czynami świadczącymi o rażącej niewdzięczności obdarowanego może być też odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, a także naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodzinnych) łączących go z darczyńcą, jednakże nie te okoliczności są podstawą faktyczną niniejszego sporu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 września 2013 r. I A Ca 550/13 LEX nr 1381379).

Ustawodawca nie definiuje pojęcia „ rażąca niewdzięczność ”, ani nie określa kryteriów, jakie należy brać pod uwagę przy zachowań obdarowanego. Nie jest możliwe formułowanie generalnych elementów znaczenia tego pojęcia z uwagi na zróżnicowane sytuacje życiowe. O istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych. Każdy przypadek powinien być rozważony indywidualnie (wyrok Sądu Najwyższego z 13 października 2005 r., I CK 112/05, niepubl.).

Rażąca niewdzięczność odnosi się do takiego zachowania obdarowanego, które jest skierowane przeciw darczyńcy świadomie i w nieprzyjaznym zamiarze, ukierunkowane zazwyczaj na wyrządzenie krzywdy lub szkody majątkowej; nie są to działania nieumyślne, niezamierzone. Znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują z reguły czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne niewykraczające poza zwykłe konflikty życiowe, rodzinne jak i też wywołane zachowaniem się darczyńcy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 26 lutego 2014 r. I A Ca 1297/13 LEX nr 1438126), a już z pewnością nie okoliczność „ że obdarowany rozwiódł się z córką darczyńców i opuścił darowaną mu nieruchomość. ” Jak dowiedzieliśmy się „ że zięć chce spłatę od nas , to myśmy się oboje rozchorowali ” – zeznania powódki (k.140 v.), nie odpowiadają prawdzie, bowiem to nie ona jest uczestnikiem postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego, ona oczekuje, że zięć nadal będzie interesował się sytuacją materialną swoich dorosłych

pracujących dzieci, a jej wnuków, co w ogóle nie należy do istoty niniejszej sprawy, ale dla powódki stanowi argument w tym procesie.

Pod pojęcie rażącej niewdzięczności nie podpada każdy przejaw zachowania obdarowanego, który jest odbierany przez darczyńcę jako mu niechętny, a nawet wrogi. O rażącej niewdzięczności świadczy tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Są to zachowania i czyny szczególnie naganne z punktu widzenia norm prawnych i moralnych (zasad współżycia społecznego). Nie mieszczą się w tym pojęciu zachowania, które mogą być oceniane jako niewłaściwe z racji naruszenia reguł życia w rodzinie, ale nie wykraczają poza granice zwykłych konfliktów życia codziennego, zwłaszcza wywołanych zachowaniem darczyńców (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 stycznia 2014 r. I A Ca 646/13 LEX nr 1425366).

Istotna w niniejszej sprawie jest przyczyna konfliktu między stronami, dlatego też niezbędna jest analiza motywów określonych zachowań pozwanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania pozwanego nie są powodowane, czy wręcz prowokowane przez darczyńcę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 30 września 1997 r., III CKN 170/97, LEX nr 50614). Jak już wskazano, wystąpienie pozwanego o podział majątku wspólnego skierowane zostało przeciwko córce powodów, a nie przeciwko nim, a przy tym mieści się w zakresie uprawnień osoby rozwiedzionej.

Nie można sformułować zamkniętego katalogu okoliczności uzasadniających odwołanie darowizny. Sąd musi dokonać oceny okoliczności sprawy i przesądzić, czy postawa obdarowanego może być określona jako rażąco niewdzięczna. Za taką uważa się przede wszystkim działanie lub zaniechanie, nacechowane znacznym nasileniem złej woli w stosunku do darczyńcy, zmierzające do jego pokrzywdzenia, które narusza przy tym istotne obowiązki obdarowanego względem niego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 maja 2013 r. I A Ca 117/13 LEX nr 139204), czego Sąd w swych ustaleniach nie dopatrywał się. W ocenie Sądu, w świetle powyższych ustaleń i rozważań, brak jest podstaw do przyjęcia, iż po stronie pozwanego mamy do czynienia z rażąco niewdzięcznością, co skutkowałoby uwzględnieniem roszczenia powodów.

Zdaniem Sądu, ustalony stan faktyczny nie potwierdza stanowiska powodów, jakoby pozwany swoją postawą względem nich dał podstawy do odwołania darowizny. Niespornym jest, że pomiędzy stronami istnieje konflikt, jednakże konflikt ten istnieje już od dłuższego czasu. Istotne w sprawie jest też, że jeszcze przed zawarciem umowy darowizny powodowie mieli poważne zastrzeżenia co do zachowania się pozwanego wobec nich i wobec nieruchomości, którą mimo to darowali jemu i swojej córce. Musieli mieć pełną świadomość statusu finansowego obdarowanych, ciężącego na nich obowiązku utrzymania dzieci, a przede wszystkim świadomość, że obdarowana, ich córka, nie jest w stanie czynić żadnych finansowych nakładów na nieruchomość, że te, czynione będą wyłącznie z zarobków pozwanego, i że nie ma podstaw, aby czynił on nakłady na nieruchomość nie będąc jej właścicielem.

Postępowanie dowodowe wykazało, iż konflikt między stronami został spowodowany zachowaniem obu stron. W zwyczajach tutejszej społeczności leży przekazanie własności nieruchomości przez rodziców na rzecz swych dzieci, a konkretnie tego z nich, które będzie opiekować się nimi w przyszłości. Z reguły obdarowaną staje się córka, i to ona przyjmując darowiznę bierze na siebie obowiązek opieki nad starszymi rodzicami. Obdarowany – zięć, przyjmuje na siebie obowiązek ponoszenia w znaczącej części – kosztów utrzymania rodziny, w tym ponoszenia kosztów utrzymania mieszkania, domu. Darczyńcy, nierzadko emerytowani górnicy przekazują do wspólnego gospodarstwa domowego swój deputat węglowy, nadal dbają o substancję nieruchomości dysponując niemałymi emeryturami górniczymi. Tak też działo się w relacjach pomiędzy domownikami spornej nieruchomości. Tolerowano lub zmilczano drażniące lub niepopierane zachowania pozwanego, ale nikt nie wspomniał odmowie darowizny, którą, co Sąd podkreśla, uczyniono w niezmienionych później relacjach pomiędzy stronami. Zachowania stron miały raczej charakter zwykłych konfliktów na podłożu rodzinnym, a te, nie uzasadniają odwołania darowizny. Nie można uznać, że konflikt ten eskalował. Zachowanie pozwanego nie nasiliło się. Nie nastąpił żadny poważniejszy incydent. Pozwany nie dopuścił się żadnego przestępstwa względem powodów. Nie stosował wobec nich przemocy fizycznej. Nie utrudniał im zamieszkiwania w przedmiotowej nieruchomości. Istotne jest, że strony zamieszkiwały ze sobą przez niemal

dwadzieścia osiem lat, co prowadzi do wniosku, że relacje między stronami nie były aż tak złe, jak twierdzi strona powodowa i, gdyby nie orzeczono rozvodu pomiędzy H. K. i Z. K. (1), a w szczególności, gdyby pozwany nie wystąpił o podział majątku wspólnego, to strony nadal wspólnie zamieszkiwałyby.

Zachowaniu obdarowanego względem darczyńcy nie można przypisać cech rażącej niewdzięczności, jeśli źródłem konfliktów i awantur między stronami były nie tylko naganne zachowania obdarowanego, ale również działanie darczyńcy przejawiającego silną potrzebę samodzielnego decydowania o sposobie zarządu nieruchomością, nie będącą już jego własnością (wyrok Sądu apelacyjnego z 21 maja 2013 r. sygn. akt I A Ca 46/13 LEX nr 1322515) i z tą sytuacją niewątpliwie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Powodowie nie płacili za mieszkanie. Mieszkali w domu nieodpłatnie, mogli swobodnie poruszać się po całym terenie, korzystać z wszystkich pomieszczeń. Powodowie, nie wykazali, że ponosili koszty utrzymania darowanej nieruchomości. Nie przedstawili żadnych opłaconych przez nich rachunków za energię elektryczną, wodę czy opał. Nie udowodnili także, że, jak podnosili w pozwie, z własnych środków sfinansowali wykonanie przyłącza kanalizacyjnego w celu odprowadzenia z budynku nieczystości ciekłych.

Zdaniem Sądu fakt, iż pozwany oczekiwał, że powodowie mają partycypować w kosztach remontów nie jest przejawem rażącej niewdzięczności lecz niepisanego zwyczaju, według którego rodzice cały czas, w miarę swych sił i możliwości pomagają swym dzieciom, nawet, gdy te, mają już własne rodziny. Potwierdzeniem powyższego jest akceptacja wszystkich zainteresowanych, w tym powodów dla znaczącej pomocy finansowej udzielonej przez pozwanego swoim pełnoletnim synom, a ich wnukom, pomoc w budowie domu, czy też utrzymywanie dorosłych synów pozwanego i ich córki przez powodów i ich córkę, bowiem przekazywane przez nich kartki żywnościowe w bardzo ograniczonym zakresie pokrywają koszty ich utrzymania (jeden z nich korzysta z tej pomocy wraz ze swoją rodziną, którą założył).

Zważyć należy, iż w rodzinie H. i Z. K. (1) tylko pozwany pracował zawodowo. Mając na utrzymaniu żonę i dwóch synów, dysponował ograniczonymi środkami na remont nieruchomości. Istotnym jest, że H. K. i Z. K. (1) wspólnie podjęli decyzję o wsparciu finansowym syna, który buduje dom dla siebie i swojej rodziny, zatem decydowali wspólnie o finansach. Środki, które przekazano synowi mogły być wszak wykorzystane na remont całej spornej nieruchomości. Powyższe, o czym wspomniano wyżej, odbyło się za pełną akceptacją powodów. Wiedzieli oni zatem, że córka i zięć będą dysponować znacząco mniejszymi środkami finansowymi na ewentualne remonty swojego domu, bo zgodnie ze zwyczajem i za ich aprobatą, pomagają synowi wybudować dom.

Zdaniem Sądu zarzut strony powodowej, że pozwany nie przejawiał zainteresowania i inicjatywy w utrzymaniu darowanych nieruchomości jest bezpodstawny i uczyniony wyłącznie na użytek niniejszej sprawy. Z zebranych dowodów wynika, że Z. i H. K. ponieśli następujące wydatki na remont budynku mieszkalnego: w 1998 r. w wysokości 5.704,21 zł, w 2000 r. w wysokości 2.314 zł, w 2001 r. w wysokości 7.815,48 zł, w 2003 r. w wysokości 7.632,51 zł, w 2004 r. w wysokości 909,85 zł, w 2005 r. w wysokości 2.432 zł. Nie są to nakłady duże, ale znaczące wobec sytuacji materialnej rodziny, utrzymującej się z jednego tylko wynagrodzenia i wobec konieczności ponoszenia na bieżąco opłat związanych z utrzymaniem całego domu. Na nieruchomości zostały dokonane następujące prace: wymiana pokrycia dachu budynku mieszkalnego i gospodarczego, wymiana okien i drzwi, wykonanie boazerii, wymian instalacji, remont łazienek, adaptacja pomieszczeń gospodarczych, wykonanie schodów wejściowych, wykonanie rynien, ocieplenie strychu budynku mieszkalnego i gospodarczego. Oprócz nakładów koniecznych, zapewniających dobry stan techniczny budynku, umożliwiającą zamieszkiwanie w nim całej rodziny, zostały dokonane przez pozwanego również nakłady użyteczne znacznie polepszające stan nieruchomości i podwyższające jej wartość. W celu dokonania wyżej wymienionych remontów i ulepszeń, pozwany zaciągał kredyty i pożyczki. Bez pracy pozwanego i jego wkładu, nieruchomość będąca przedmiotem sporu nie miałaby dzisiaj takiej wartości, jaką obecnie ma, ale też obecny stan nieruchomości nie byłby możliwy bez wsparcia powodów, którzy współfinansowali niektóre remonty.

Obawa powodów, iż nieruchomość zostanie sprzedana „obcym” osobom, jako argument na uzasadnienie ich roszczenia, nie zasługuje na uwzględnienie. Powodowie dokonując darowizny na rzecz córki i zięcia wyzbyli się własności nieruchomości. Jednym z uprawnień właściciela jest prawo rozporządzania rzeczą, obejmujące także

sprzedaż rzeczy. Tym samym powodowie powinni liczyć się z tym, iż obdarowani mogą sprzedać nieruchomości „ obcej ” osobie. Ustanowiona w akcie notarialnym w zamian za darowiznę bezpłatna służebność mieszkania w całej parterowej części budynku mieszkalnego z prawem korzystania z pomieszczeń i urządzeń służących do wspólnego użytku mieszkańców tegoż budynku, z prawem korzystania przez nich dla własnych potrzeb ze stodoły, położonej na tej działce, z prawem swobodnego poruszania się po całej działce na rzecz powodów jest dożywotnia i zgodnie z art. 300 k.c. niezbywalna. W związku z powyższym ewentualna zmiana właściciela nieruchomości nie wpłynie na zmianę sytuacji prawnej powodów.

Złożenie przez pozwanego wniosku o podział majątku dorobkowego nie jest przejawem rażącej niewdzięczności. Podział wspólnego majątku małżonków jest oczywistą konsekwencją orzeczenia rozwodu. Skorzystanie przez powoda z prawa, które mu przysługuje nie można oceniać w kategoriach rażącej niewdzięczności, ani nawet niewdzięczności. Odwołanie darowizny, uczynionej przeszło osiemnaście lat temu, stanowiłoby pozbawienie pozwanego całego dorobku jego dorosłego życia. Pozwany przez prawie dwadzieścia osiem lat mieszkał w przedmiotowej nieruchomości. Poniósł koszty jej utrzymania i modernizacji, czynił stosowne nakłady. Wszystkie zarobione pieniądze inwestował w sporną nieruchomość.

Sytuacja majątkowa córki powodów, która bezspornie pogorszyła się w wyniku rozwodu z pozwanym, nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy. Okoliczność ewentualnego braku możliwości „ splacenia ” części nieruchomości będącej własnością pozwanego przez H. K. także nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy.

Fakt, iż między H. K. a Z. K. (1) orzeczono rozwód z winy pozwanego nie jest okolicznością przesądzającą o rażącej niewdzięczności pozwanego. Sąd nie neguje stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyrok z 7 kwietnia 1998 roku w sprawie o sygnaturze akt II CKN 688/97, iż rażąca niewdzięczność w stosunku do bliskich darczyńcy, np. jego dzieci, powoduje, iż darczyńca może odwołać darowiznę. Sąd Najwyższy stwierdził, że darowizna może zostać odwołana na podstawie art. 898 § 1 k.c. także wówczas, gdy wysoce naganne zachowanie się obdarowanego skierowane jest wprawdzie bezpośrednio przeciwko osobie bliskiej darczyńcy, ale dotyka jednocześnie odczuć samego darczyńcy i to w taki sposób, że usprawiedliwia ocenę postawy obdarowanego jako rażąco niewdzięcznej. Zdaniem Sądu sytuacja taka obiektywnie nie zachodzi w niniejszej sprawie. Należy uwzględnić całokształt okoliczności sprawy oraz fakt, iż to pozwany złożył pozew o rozwód nie godząc się na warunki zamieszkiwania i pożycia z żoną.

Zgodnie z przyjętym orzecznictwem, konflikty małżeńskie, nawet bardzo poważne i zawinione przez obdarowanego, z reguły nie stanowią rażącej niewdzięczności obdarowanego małżonka wobec darczyńców – teściów w rozumieniu art. 898 §1 k.c. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 listopada 2012 r. sygn. akt I ACa 514/12 LEX nr 1254278).

W ocenie Sądu zasadniczą przyczyną złożenia oświadczenia w przedmiocie odwołania darowizny przez powodów, nie jest rażąca niewdzięczność pozwanego, tylko orzeczenie rozwodu pomiędzy córką powodów a pozwanym oraz chęć odzyskania części nieruchomości stanowiącej własność pozwanego.

Zdaniem Sądu Okręgowego zachowanie pozwanego nie nosiło cech rażącej niewdzięczności, mimo iż z pewnością w wielu wypadkach nie było właściwe.

Abstrahując od powyższego Sąd zważył, iż powodowie nie udowodnili wysokości szkody „ jaką rzekomo ponieśli w skutek działania pozwanego. Strona powodowa określiła wartość szkody na kwotę 260.000 zł, na którą składa się 240.000 zł jako kwota żądana przez pozwanego od córki powodów w wyniku podziału majątku oraz 20.000 zł tytułem koniecznych remontów, jakie powodowie muszą przeprowadzić w części budynku objętej służebnością mieszkania. Strona powodowa nie dołączyła jednak do akt sprawy dokumentacji potwierdzającej stan przedmiotowej nieruchomości oraz konieczność poczynienia określonych remontów i ich ewentualnych kosztów, tym samym żądana kwota 20.000 zł jest niezasadna, a darowanie nieruchomości nie można w tej sprawie oceniać jako szkody po stronie powodów.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt.6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2013. 461) zasądzając od powodów, jako strony przegrywającej niniejszy spór, na rzecz pozwanego solidarnie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 zł (pkt. 2 wyroku).